

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XLVII. De causis à restitutione excusantibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

actionem indifferentem, sed necessariò cum damno creditoris conjunctam, idque non pro avertendo damno proprio, sed pro lucro; sicut ergo nemo dicet licere ob lucrum furi accommodare scalam, vel eum juvare ad exurendas ædes alienas, sic nec licebit rem à debitore impotente acceptare cum damno creditorum; & ideò pro tali casu creditoribus in foro externo conceditur actio rescissoria, *L. 1. L. si debitor. L. ult. ff. qua in fraudem*: quâ intrâ annum ab habita facti notitia possint petere rescissionem contractûs in illorum fraudem initi, itâ ut res debitori restitui debeat etiam non recepto pretio, nisi pretium adhuc existat, vel in quantum debitor ex eo factus est ditior, hæc tamen actio non datur contra tertium, ad quem res bonâ fide translata est, *Leges cit.*

CASUS XLVII.

De causis à restitutione excusantibus.

Curtius multa debet, ex variis tamen causis putat se à restitutione excusatum. 1. Quia, si restituat, ipse vel uxor erit in periculo desperationis, furtorum aut extrema necessitatis vel infamia, quamvis creditor sit in necessitate pari. 2. Cogetur statum suum dimittere, parcius vivere, vel omnia, quæ habet, restituere. 3. Quia restituere non potest sinè gravi damno aut lucro cessante, licèt aequale vel minus etiam patiatur creditor. 4. Quia putat se solutionem ex justa causa differre, dubitat, an teneatur ad damna creditori ex dilatione evenientia. 5. Quia creditor debitum remisit

sit

fit putans eum non esse solvendo, vel saltem credit aut dubitat, an remisit, eo quod publice ob furtum fuerit punitus. 6. Quia creditori aliquid donavit immemor debiti, vel simulavit se donare, cum tamen daret animo solvendi. 7. Quia solvit creditoris creditori. 8. Vel impetravit compositionem Papalem. 9. 10. 11. Quia cessit foro jurans se nihil occultasse, cum tamen occultaverit vel exposit acquisierit. 12. Et quamvis posset in seculo manens satisfacere, tamen religionem suam secum portans ingreditur. 13. Prætexens, quod sit in pericula seductionis. 14. 15. Quod debita sint incerta. 16. Vel ex promissione gratuita. 17. Et dubitet, an in seculo notabile quid lucrari possit. 18. 19. Vel saltem diu deberet manere in seculo. 20. Professus proprio labore, donatione, legato & è fructibus beneficii multa acquirit, & tamen nec ipse. 21. Nec Monasterium quidquam creditoribus solvit.

Varia sunt causæ, de quibus dubitari potest, an sufficiant ad justè differendam, vel planè ommittendam solutionem, ut 1. Impotentia. 2. Remissio creditoris. 3. Compensatio, de qua satis dixi Cas. 32. num. 7. 4. Præscriptio, de qua V. Cas. 23. 5. Interitus rei apud bajulum vel confessarium, de quo Cas. 45. n. 17. 6. Incertitudo debiti, de qua Cas. 38. n. 18. 7. Donatio facta creditori vel solutio facta creditoris creditori. 8. Cessio fori. 9. Compositio Papalis. 10. Ingressus in religionem. His examinatis clarebit resolutio casus. Igitur.

QUÆR. I. Qualiter à restitutione excuset impotentia?

R. Impotentia alia est physica, quando quis

K k

nec

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

nec in re nec in spe habet, unde restituere possit; impotentia moralis est, quando quis absolute quidem potest satisfacere, sed non nisi cum animæ, corporis, famæ, libertatis, justitatis aut bonorum temporalium jactura secundum sequentes explicationes.

1. 1. *Probabile periculum animæ* est justa causa differendi & omittendi solutionem, quamdiu periculum durat, ut si debitor ob restitutionem esset lapsurus in desperationem, filii ob inopiam in furta vel latrocinia, uxor vel filia prostituenda. *Scot. in 4. dist. 15. q. 2. Rebell. Nav. Bonac. Less. l. 2. c. 16. dub. 1. Ratio est*, quia creditor non potest esse rationabiliter invitus, ut debitor pro salute animæ suæ aut suorum tanquam bono longè eminentiori restitutionem temporalium differat.

2. *Excusat periculum vitæ*, seu necessitas extrema, quando scilicet debitor factâ restitutione ex defectu alimenti vel medicinæ ordinariæ esset moriturus. *Ratio est*, quia pro avertenda necessitate extrema licet aliena surripere, ergo multò magis retinere seu solutionem differre, nisi creditor ante debitorem in similem necessitatem jam inciderit, vel incasurus sit, nisi debitum restituatur; tunc enim creditor titulo justitiæ & charitatis præferri debet; si verò debitor & creditor actu existant in extrema necessitate vel sint in proximo & æquali periculo necessitatis extremæ, debitor adhuc potest rem creditoris licitè retinere, quia tunc melior est conditio possidentis. *V. Cas. 32. num. 1. ubi num. 6. etiam dixi*, ad quid teneatur, qui rem alienam apud se depositam, furto ablatam aut mutuò acceptam in extrema necessitate consumpsit.

3. Ex-

3. Excusat *jactura libertatis vel fama*, ut si restituere non possis, nisi te ipsam vendendo, vel dando suspicionem gravis & oeculti criminis; si tamen restitutio absque infamia fieri posset per tertium, v. g. Confessarium; aut si res ipsa non posset sine nota restitui, posset verò ejus pretium, ad hoc foret obligatio: deinde infamia debet esse notabilis, hinc homo de furto jam infamatus tenetur restituere, etiamsi de novo veniat in suspicionem furti, quia illud aliquale infamiae augmentum non est tantum, ut innocens propterea re magni momenti privati debeat.

4. Excusat *jactura status justis & honestis*, ut si homo nobilis pro facienda restitutione deberet omnia bona sua vendere, famulos, arma, equos &c. dimittere, civis primarius exercere artem mechanicam, artifex vendere artis suae instrumenta & mendicare; talis potest solutionem differre, vel per partes solvere, etiamsi sit debitor ex delicto. *Scot. Gab. Ang. Palud. Bannes, Salon. Azor. p. 3. l. 4. c. 39. Sylvius 2. 2. q. 62. a. 8.* Ratio est, quia creditor tunc non potest esse rationabiliter invitus, cum debitor sit verè in gravi necessitate, & mutatio status plerumque conjuncta est cum gravi dedecore & infamia debitoris, filiorum ac familiae.

Dixi I. jactura status; nam aliqualis ejus diminutio non excusat, sic debitor omnium consensu, ut solvere possit, tenetur parcius vivere, de splendore apparatus, conviviorum, equorum, famulorum, ludorum &c. remittere, quia haec non sunt ad statum simpliciter necessaria, sed solum ad ejus splendorem & pompam.

& hæc diminuere non tam est necessitatis, quàm modestiæ; unde versantur in pessimo statu, nec absolvi possunt, qui debitis gravati nihil de splendore & luxu remittunt, & quod pejus est, nequidem desuper se in confessionali accusant.

Dixi 2. jactura statûs justî, ut si satrapa vel prætor ad solvenda debita, vel occultas rapinas cogeretur officium suum justè acquisitum vendere, si verò status sit injustus consistens v. g. in sola opulentia per furta, fraudes, usuras acquisita; non est dubium, quin ipse & ejus hæredes teneantur hæc omnia cum jactura statûs, ad quem nullum jus habent, etiam usque ad mendicitatem, in qua antè fuerant, restituere, nisi forsan excuset periculum gravissimæ infamiæ, carceris vel pœnæ publicæ. S. Anton. Scot. Henriq. Nav. Less. Tamb. Laym, c. 2. num. 2. Bonac. d. 1. q. ult. p. 1. idem est, si amissio statûs vel damnum, quod ex restitutione timetur, consistat in sola carentia rei, quam quis restituere debet, tunc enim non dimittet statum suum, sed relinquet alienum. DD. cit. Lug. d. 11. n. 7. ylvius sup.

3. 5. Si debitor ex restitutione pateretur damnum notabiliter majus, quàm pateretur creditor ex dilatione solutionis, justè solutionem differre potest, etiamsi sit debitor ex delicto, modò damnum minus, quod creditor patitur, paratus sit resarcire; idem est, si creditor nullum pateretur damnum, debitor verò ex dilatione posset facere ingens lucrum. *Ratio utriusque est, quia creditor tunc quòad dilationem solutionis non potest esse rationabiliter invitus &c. Si debitor & creditor sint in æquali necessitate gravi, vel*
in

in periculo æqualis damni, melior est conditio creditoris, & res restitui debet, sive sit debitor ex delicto, sive ex contractu. *Scot. Nav. Salmant. t. 13. de restit. c. 1. Laym. sup. Metzger t. 12. d. 35. a. 1. n. 5. Dicast. d. 10. n. 30. Ratio est, quia creditor habet jus ad solutionem, ergo in pari casu præferri debet.*

6. Præcipua hinc difficultas est, utrum ille, 4. qui ob gravem suam necessitatem vel periculum notabilis detrimenti justè solutionem differt, teneatur creditori ultra rem debitam solvere damnum lucris cessantis? Respondent plerimi cum *Rebel. Less. Lugo d. 21. n. 16. La Croix l. 3. p. 2. n. 252.* obligari debitorem ex delicto, quia injusta acceptio, quæ præcessit, est causa illius damni: *Diana p. 11. t. 2. R. 14.* requirit, ut damnum illud sit prævisum, aliàs enim non est voluntarium, & non tam prima acceptio, quàm justa dilatio est causa istius damni; econtrà si non sit debitor ex delicto, dicunt non obligari ad damnum ex justa dilatione creditori secutum, putantque aliqui id esse certum, sed immeritò; nam valdè probabile & mihi probabilius est, quòd etiam debitor ex contractu vel re accepta, si pro sua necessitate vel damno avertendo differat restitutionem, teneatur creditori vel Domino rei compensare lucrum cessans & damnum ex dilatione emergens. *Nav. l. 4. c. 4. num. 56. Rebel. l. 2. q. 17. s. 4. Sylvius a. 8. concl. 3. Molin. to. 3. d. 754. num. 3. Laym. num. 2. Metzger. num. 8. Dicast. num. 75. Ratio est, quia creditor non tenetur in dilationem istam consentire, nisi ex charitate, quantum opus est pro avertendo actuali damno vel gravi necessitate proximi; sed*

ad hoc opus non est, ut in dilationem consentiat gratis absque onere resarciendi damnum, quod in ejus gratiam patitur: si enim in extrema necessitate non teneat proximo, qui est solvendo vel alibi habet, concedere rem meam gratis absque onere restituendi, ut cum communissima dixi *Cas. 17. num. 6.* & certum esse dicit ipse *Lugo d. 16. num. 170.* ergo multò minus pro avertendo damno vel necessitate gravi: & certè iniqua esset conditio creditoris, inquit *Laym. l. 6.* si debitor v. g. mutuarius vellet in suum commodum, vel ad præcavendum majus damnum suum solutionem differre, non recipiendo in se onus resarciendi damnum minus, quod obinde creditor patitur, & huc inclinatur *Lugo d. 18. num. 93.* citans *Less.* quamvis enim creditor in tali necessitate non possit esse rationabiliter invitus, quòd debitor retineat & utatur pecuniâ sibi creditori debitâ, meritò tamen est invitus; ut utatur non compensando damnum sibi obveniens; sicut si ad salvandam vitam tuam indigeas equo neco, non possum esse invitus quòd ad ejus usum, teneris tamen, si sis solvendo, refundere damnum, quod equus vel ego inde passus sum, ut fatentur omnes.

QUÆR. II. Qualiter excuset remissio creditoris?

- §. *R.* Excusat liberè facta ab eo, qui remittere potest, dicitur liberè facta, quia si fiat ex dolo, vi. vel injusto metu, v. g. quia debitor se finxit pauperiorem vel plura damna passum, quàm est, aut simulavit debitum esse incertum, cum tamen sit certum, vel alia falsa allegavit, aut remittatur pars, ne amittatur totum, vel solutio injustè

injustè differatur, tunc remissio est nulla manet-
que debitor obligatus ad compensandum dam-
num: res certissimæ veritatis, sed iniquissimæ
praxeos: si quis prudenter credat Dominum
nolle sibi debitum restitui vèl liberaliter dona-
turum, si rogaretur, non tenetur restituere.
*Gometz to. 3. t. 5. num. 1. Molin. d. 68. n.
3. Dicast. num. 113. Metzg. a. 5. num 1.*
Ratio est. quia tunc adest voluntas Domini pru-
denter præsumpta, unde infert *Lugo num. 53.*
furta filiorum, servorum, aliorumque sæpe à
restitutione excusari, eò quòd pater vel herus,
si rogaretur, restitutionem libenter remit-
teret, etsi super facto multum fuerit in-
dignatus &c. si ex post rescias, Dominum reverà
fuisse invitum, teneris restituere rem uti certum
est, non tamen damnum ex dilatione solutionis
secutum, quia dilatio non fuit culpabilis, ut
probabiliter docent plures cum *Sporer, Lug.* etsi
mihi probabilius videatur oppositum, quia licet
dilatio non sit culpabilis, tamen creditor in
eam non consensit, nec consentire tenetur, nisi
eà conditione, ut ei refarcias damnum, quod
ex tua dilatione patitur, ut latius dixi sup. in
dubio, an Dominus esset debitum remissurus,
restituendum est, vel petenda remissio, quia ob-
ligatio solvendi possidet, à qua per remissionem
dubiam non liberaris.

Sed quid, si debitor ob furta vel damna cau-
sata morte plectatur, an hoc ipso illi ejusque hæ-
redibus censeatur remissa restituendi obligatio?
R. Nequaquam, si res furtivæ adhuc existant,
vel ejus hæredes exinde facti sint ditiores, aut
summa restituenda sit valde gravis, vel denique
Domini ob ignorantiam aut aliud impedimen-

tum restitutionem petere non possunt; tunc enim præsumi non possunt restitutionem remittere. *Sanch. Less. Vasq. Molin. d. 84* aliud est de damnis secutis ex homicidio; nam homicidâ ad instantiam partis condemnato, si hæredes defuncti non petant restitutionem damnorum, cum facile possint; censentur eam remittere. *Scot. in 4. dist. 15. q. 3. Salon. 2. 2. q. 62. a. 1. Molin. n. 8.*

QUÆR. III. An excusetur; qui inimicorū debiti aliquid donavit creditori?

6. R. I. Affirmant *Diana; Rebellus; Cardenas apud LaCroix num. 452.* qui consentit; si donans ita comparatus fuit, ut non dedisset gratis; si fuisset memor debiti; tunc enim adfuit voluntas interpretativa extinguendi debitum; quæ videtur sufficere; sicut qui ex justitia tenetur orare Horas; si oravit ex devotione; satisfacisse censetur; quia præsumitur prius voluisse satisfacere obligationi justitiæ, quam meræ devotioni; sed rectius contradicunt *Salat. Lope 2; Sanch. Less. l. 2. c. 37. num. 11. Laym. l. 3. r. 2. c. 12. num. 9.* Ratio est, quia legi certæ non satisfit per solutionem solùm probabilem & incertam, ut ostendi *Cas. 5. à num. 18.* & inimicorū debiti simpliciter voluit dare gratis, contra quam voluntatem expressam non prævalet voluntas interpretativa; alias vix ulla valeret donatio, quia facile adest causa; quam si scivisset donator, non dedisset: nec tenet paritas de recitatione Horarum, nam obligatio solvendi debitum descendit ex propria hominis voluntate, ideoque debitor facere potest, ut præstita gratis materiâ debitâ, perseveret obligatio; contra obligatio recitandi Horas non est immedie

diatè

diatè ex electione hominis, sed ex præcepto Ecclesie; adeoque homo facere non potest, ut præstita materiâ præceptâ maneat obligatio, idque patet à posteriori, quia præcepto Horatium satisfacit; etiamsi quis eas recitet cum animo non satisfaciendi præcepto, sed repetendi, ut habet *communis*; certum autem est non satisfieri debito justitiæ, si scienter aliquid detur cum expresso animo non satisfaciendi, sed donandi gratis. *V. Cas. 6. num. 19.* unde patet te non liberari à debito justitiæ, si Cajo creditori vel ejus filio procurasti officium, nisi consentiat, minus si procurasti beneficium Ecclesiasticum, quia hoc tanquam quid spirituale erga temporale compensari non potest.

R. II. Si exterius quis simulet se dare gratis, internè autem velit extinguere debitum justitiæ, satisfacit, ut fatentur omnes: sed quid, si prævideat intuitu donationis sibi aliquid redonandum? *R.* Id acceptari vel retineri non posse, quia datur ex errore & intuitu gratuita donationis, quæ tamen gratuita non est: excipe nisi forte nec redonatio declinari, nec restitutio ob suspicionem criminis aliâ viâ (quod rarum est) fieri posset.

QUÆR. IV. An excuset solutio facta creditoris creditori? *R. Affirm.* si debitum sit ejusdem rationis, nec alius creditor sit præferendus, aut si debitum tale sit, ut creditor creditoris poterit uti compensatione, *Sylv. V. solutio Medin. 9. 3. Molina t. 3. d. 473. Rebel. Dicast. La Croix num. 453.* quod *Lugo num. 146.* etiam dicit locum habere in foro externo; *Ratio est,* quia solvendo tuo creditori acquiro jus, quod ille habet contra te; sed hoc jus est æquale cum illo

jure, quod contra me habes, ut suppono, ergo illa jura mutuo extinguuntur & compensantur.

8. QUÆR. V. Qualiter excuset compositio cum Papa? R. Compositio papalis est actus, quo Papa majorem partem debiti remittit, ut minor pars ad usum pium impendatur, debita autem, quæ Papa remittit, vel sunt incerta, vel sunt debita ex lege Ecclesiastica, in qua dispensare potest Papa, ut sunt præsentia vel redditus Ecclesiastici a Canonico non præsentem vel non residente percepti; posse autem Papam ejusmodi compositionem concedere, docent *Molin. Less. Dian. Lugo d. 21. à num. 91* quos si lubet, vide. Apud nos Germanos in usu non est.

9. QUÆR. VI. Quid circa cessionem fori? R. 1. Cessio fori, quâ quis omnia bona sua cedit & relinquit inter creditores dividenda, non excusat in conscientia, quominus redeunte meliori fortunâ reliquum solvere teneatur, *communis DD. Ratio est*, quia hoc privilegium fundatur in impotentia debitoris, cessante ergo impotentia cessat ejus effectus seu excusatio à restitutione; per consequens si debitor honesto labore meliorem statum acquirere possit, ad hoc tenetur & compelli potest; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media ordinaria & necessaria.

10. 2. Cedens foro, nisi sit debitor ex delicto, aut sua dilapidando se in istas angustias conjece- rit (huic enim non favere leges docent *Molin. Laym. Sylvius l. c. Metzg. a. 2. n. 3.*) duo in jure habet privilegia, primum, ut liberetur à carcere & vexa creditorum, secundum, ut de bonis expost acquisitis non possit conveniri, nisi in quantum commode solvere potest. *l. 4. 5. 6.*

ff. de

ff. de cess. bon. §. ult. inst. de act. iisdem privilegiis, etsi foro non cedant, gaudent clerici debitis gravati *c. Odoardus de solut.* & personæ, quæ sibi mutuò alimenta debent, ut pater adversus liberos, liberi adversus patrem. *l. 16. § 17. ff. de re jud.* item maritus adversus uxorem repentem dotem *l. 17. cit.* Patronus adversus libertum, socius adversus socium: item milites armatæ militiæ conveniri non possunt, ultra quod salvâ suâ conditione præstare possunt, *l. 6. § 18. eod.* mulieres quoque honestè viventes incarcerari non possunt, per *Auth. hodie Cod. de cust. reor.* quod privilegium *Hann. tr. 2. c. 4. cont. 2. cum communi DD.* extendit ad personas nobiles, illustres, Doctores & Professores, ex *l. medicos 6. c. de prof.*

3. Cedens bonis in conscientia occultare & **II.** sibi reservare potest necessaria alimenta, quibus ipse, uxor & filii ejus secundum statum suum parcè & honestè vivant, idem possunt uxor & liberi mortuo patre debitis gravato, quia his ex bonis paternis jure naturæ debetur honesta sustentatio, & mendicitas seu mutatio statûs incurrenda est causa justa differendi solutionem, idèoque similes debitores in judicio interrogatos jurare posse se nihil occultâsse, ex *Dian. Tamb. docet Sporer num. 98.* subintelligendo nihil non debitum ipsis ex jure naturæ.

QUÆR. VII. Qualiter excuset ingressus in **12.** religionem? **R. 1.** Certum est peccare mortaliter, qui, cum sit solvendo, religionem ingreditur: non solutis debitis, neque factâ sufficiente dispositione ad solvendum; quia obligatio justitiæ prævalet operibus consilii, atqui ingredi religionem est opus consilii, & obligatio solven-

solvendi est ex iustitia; ergo. Secuta tamen professio spectato jure naturæ est valida, quia valida est traditio personæ nemini debitæ, sed personæ, quæ per professionem religioni traditur, in se non est debita, sed tantum ejus bona; ergo. Dixi: *spectato jure natura*; nam Sixt. V. A. 1587. debitores super vires ære alieno gravatos recipi gravissimè prohibuit; eosque ad professionem inhabiles reddidit, quam inhabilitatem relictâ prohibitione exposit sustulit Clem. VIII. quæ tamen prohibitio non ligat Moniales, ut in alio motu proprio declaravit ipse Sixt. V. teste *Lugo d. 21. num. 87.* neque eos, qui non ingenti, sed modico ære alieno gravantur. neque eos, qui etiam in sæculo manentes satisfacere non possent, aut qui absque culpa sua debitis gravantur, etsi spem habeant aliquando solvendi; sed prohibentur soli *decoctores*, ut loquitur decretum, *qui post dilapidatam rem familiarem & contractam vim æris alieni culpabiliter pro nunc facti sunt impotentes, & manentes in sæculo solvere possent, Sanch. Lugo num. 89. Dicast. num. 140. Salmant. t. 13. c. 1. p. 19. §. 2. Ratio est, quia decretum hoc utpote pœnale strictè est interpretandum.*

¶ 3. R. 2. Certum est debitorem obligari ad differendum ingressum, si intra breve tempus spem habeat, ex toto, vel ex magna parte solvendi; qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, quale est ad breve tempus differre ingressum, per breve autem tempus communiter DD. intelligunt duos aut tres annos, attentâ debiti quantitate, & majori vel minori spe intra illud tempus notabile quid lucrandi: si tamen ex dilatione immineret grave damnum spirituale,

rituale,

situale, v. g. impedimentum perpetuum ad religionem, aut periculum proximum peccati, statim ingredi posset; si enim debitor existens in periculo incontinentiæ uxorem ducere possit, et si ex hoc prævideat se futurum impotentem ad solvenda debita, ut fatentur omnes, multò magis ad vitandum peccatum poterit eligere religionem.

R. 3. Certum est, quòd bonum illud, quod 14
debitor ex ingressu in religionem sperat, debeat præponderare damno, quod ex ingressu patiuntur creditores; hinc si vellet ingredi religionem laxam, in qua exiguus fructus sperandus, aut ingredi vellet ob commodum, aut motivum temporale, non posset id facere cum præjudicio creditorum. *Lugo n. 70.*

R. 4. Certum est, debitorem religionem sta- 15
tim amplecti posse, si debita sint incerta, vel in usus pios eroganda, quia nihil magis pium, quàm se, & sua Deo in religione dicare, *Ar- rag. Sa. Sanch.* sed quid si ab alio accepisti bona incerta, ejus nomine in usus pios expendenda, quæ tu iniquè consumpsisti? R. Si es pauper, adhuc potes tibi applicare, & satis piè impenduntur in ordine ad hoc, ut possis religiosus fieri. *Lugo n. 64.*

R. 5. Debitor absque mora religionem ingre- 16
di potest, si debitum sit ex liberali promissione etiam jurata ad hoc vel illud donandum aut faciendum, nisi intra breve tempus absque gravi incommodo id præstari possit, quia in liberali promisso tacitè imbibitur conditio: nisi ad religionem cum præstatione promissi impossibilem transiero. *Suar. Dicast. numer. 134. Sak- mant. p. 18.*

17. R. 6. Certum est, debitorem statim religionem ingredi posse, si nulla spes sit, quod manens in sæculo futurus sit solvendo; quia tunc creditores nihil sperare habent, etiamsi à religione abstineat, per consequens ingressus iis præjudicare non potest; si spes solvendi sit dubia, tenetur debitor ingressum aliquamdiu differre & probare, an dilatio proffit.

18. R. 7. Præcipua hinc difficultas est; utrum debitor licitè religionem ingredi possit, cedendo bona sua creditoribus, si spes sit, quod multo, vel toto tempore manens in sæculo integrè solvere possit, negant *Medina, Nav. Valent. Molin. Suar. Laym, l. 3. t. 2. c. 12. Sporer num. 100.* sed probabilius affirmant *S. Th. 2. 2. q. 189. S. Ant. Cajet. Lopetz, Less. Dian. Sanch. sup. num. 17. Lugo num. 65. Haun. t. 2. c. 4. Dicast. d. 10. num. 129. Metzg, q. 3. n. 4.* Ratio est 1. debitor non tenetur solvere cum ingenti difficultate & detrimento in bonis altioris ordinis, quia tunc censetur moraliter impotens, atqui in casu posito debitor pateretur ingentem difficultatem in bonis altioris ordinis, jacturam scilicet propriæ libertatis ad eligendum statum perfectiorem & commodorum spirituum inde resultantium, ergo. Undè patet, quod hic non tantum agatur de lucro cessante, ut malè supponunt advers. sed etiam de actuali damno seu jactura libertatis & juris eligendi statum perfectiorem, 2. Ipsa persona debitoris, ut argumentatur *D. Thom.* non est in se & ratione suâ debita, sed tantum intuitu bonorum, ergo si cedat bonis in favorem creditorum, satisfacit, potestque liberè de sua persona disponere amplectendo statum religiosum. 3. Debita vel sunt

ex contractu vel ex delicto ; si ex contractu , pendent ab intentione contrahentium , atqui intentio contrahentium non fuit se obligare cum jactura libertatis eligendi religionem , sed potius cum tacita conditione , nisi statum perfectiorem cum solutione debiti impossibilem elegero , ut patet in contractu oneroso sponsalium , ergo : si ex delicto , adhuc non tenetur cum longè majori damno seu jactura libertatis & juris eligendi statum religiosum , sicut non tenetur cum jactura famæ . 4. Vocatio ad statum religiosum negligi non potest absque periculo salutis , sed periculum salutis est causa excusans à solutione , ergo . 5. Conjugatus non tenetur abstinere à generatione prolium , etiamsi ex hoc fiat impotens solvere , ergo nec cælebs ab electione statûs religiosi : quæ rationes non tantùm tenent de debito reali , sed etiam de personali , ut si ad decem annos locasti operam tuam pictori , sutori &c. adhuc licitè religionem ingredi potes , nisi specialiter huic juri resignâsses , nec teneris ad damna alteri inde emergentia , sed sufficit reddere pretium conductionis , quod fortè accepisti : hætenus de jure naturæ , quid sit de jure positivo , dixi sup.

Obijciunt 1. Propter opus consilii non est o- 19.
mittendum opus præceptum , sed amplecti statum religiosum est opus consilii , & solvere debitum est jure naturæ præceptum , ergo .

2. Eligens statum religiosum liberè & absque necessitate facit se impotentem ad præstandum id , quod præstare ex jure naturæ debet .

3. Filius non potest ingredi religionem , si in sæculo manens possit subvenire inopiæ parentum , imò ingressus regredi potest , si parentibus aliter
sue-

succurri non possit ; quia obligatio iis succurrendi est de jure naturæ ; atqui etiam de jure naturæ est obligatio solvendi debita , ergo.

4. Non sunt facienda mala , ut eveniant bona , nec propter lucrum spirituale licet alteri inferre damnum temporale , alias enim ad habendum meritum eleemosynæ liceret pecunias ex justitia alteri debitas dare pauperibus , atqui hic infertur creditoribus damnum propter bonum spirituale religionis , ergo.

5. Non est licitum surripere aliena ad lucrum spirituale , v. g. pro habenda dote ad ingressum in religionem , ergo nec licitum est non solvere , quia non solvere est continuata surreptio.

6. Non est licitum se addicere servitio pauperum in hospitali , si per hoc impediaris à solvendis debitis , ergo nec ingredi religionem.

7. Qui sub spe matrimonii defloravit virginem , non potest ingredi religionem , quia hic ingressus cederet in damnum defloratæ ; sed ingressus debitoris etiam cedit in damnum creditorum , ergo.

8. Servus non potest ingredi religionem invito Domino , nec maritus post consummatum matrimonium invitâ conjuge , ergo nec debitor invitatis creditoribus.

B. *Ad 1. dist. min.* Solvete debita est jure naturæ præceptum absolutè N. sub conditione , si absque majori damno in bonis altioris ordinis fieri possit C.

ad 2. N. supp. Quòd hoc casu ex jure naturæ sit obligatio solvendi.

Ad 3. Vinculum pietatis , utpote fundatum in ipsa naturali origine , est longè arctius quàm obligatio justitiæ , ut patet à posteriori ; nam necessi-

cessi-

cessitas alendi parentes excusat ab obligatione solvendi debitum justitiæ.

Ad 4. N. min. Per ingressum in religionem creditoribus positivè non infertur damnum, sed tantum permittitur ad avertendum majus damnum proprium in bonis altioris ordinis.

Ad 5. N. C. Non solvere tunc ad summum censetur idem, quod furripere, quando quis absque graviore incommodo solvere potest, quod hic non est.

Ad 6. N. C. Quia utilitas hujus servitii facile per alia pia opera, imò per ipsum laborem pro solvendis debitis compensari potest, non ita utilitas & securitas religionis.

Ad 7. N. C. Deflorator se obligavit ad tradendam ipsam personam suam ad matrimonium, & per obtentam sub spe matrimonii copulam tacite renunciavit statui religioso, & damnificator tenetur restituere in illo genere, in quo læsit, sed deflorator læsit virginem in libertate nubendi, ergo & ipse merito privatur libertate eligendi alium statum; econtrà debitor non obligavit immediate suam personam, neque renunciavit statui perfectiori, neque alium læsit in libertate statum eligendi, ergo.

Ad 8. N. C. Servus seu mancipium secundum suam personam est sub jure & proprietate Domini, at non persona debitoris sub jure creditoris: maritus consummando matrimonium renunciavit libertati & privilegio transeundi ad religionem, non item debitor.

§. 8. Debitor jam professus non deobligatur debito, sed tenetur adhuc solvere, quantum potest, ab amicis petendo gratis, exercendo

L 1

cum

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

cum licentia Superiorum operas statum & personam non dedecentes, vel acceptando beneficium, munera &c. *Molin. Nav. Lugo, Laym. num. 7.* Ratio est, quia status religiosus non aliter excusat à restitutione, nisi in quantum est incompatibilis cum solutione, sed non est incompatibilis, ut restitutio fiat modo dicto, ergo. Non tamen tenetur egredi, aut misceri sæcularibus, hæc enim sunt media extraordinaria & Religiosum indecentia. At nunquid Superior tenetur licentiam operandi dare, sicut Religiosus tenetur eam petere? *R. Negative,* quia Superior nec ex contractu nec ex delicto est creditoribus obligatus, quia, ut suppono, debitorem bonâ fide recepit, & ex traditione Religiosi habet jus fortius in subditum, ejusque operas: si negetur licentia, subditus est liber.

21. *R. 9.* Monasterium, si debitorem malâ fide suscepit sciens illum intra breve tempus in sæculo potuisse & debuisse satisfacere, debet ejus debita solvere etiam ex rebus Monasterii, quia tunc est causa, quod injustè damnificentur creditores; si bonâ fide eum suscepit, adhuc tenetur ex iis, quæ Monasterio intuitu Religiosi ex donatione, legato vel hæreditate obvenerunt, deductis tamen expensis. *Sanch. l. 7. c. 31. Lug. num. 79.* Ratio est, quia ea bona transferunt ad Monasterium cum eo onere, quo ea habuisset Religiosus, si mansisset sui juris.

